

**Mediumistické metody. Zvláštní cíle jistých tajných řádů.
Fiasko spiritismu. Zvláštní osobnost Blavatské.
Metody pro správné vstoupení do duchovního světa**

Rudolf Steiner

Milí přátelé,

při dnešní úvaze bych vás prosil, abych směl podat něco osobního pomíchaného s věčným, poněvadž to, čím mám navázat na včerejší výklad, je právě tím, co dnešní úvahu činí nutnou.

Chtěl bych vyjít z docela určitého zážitku, který souvisí s naším hnutím. Víte, že zevně začali jsme svoje hnutí tím, že jsme navázali - ale právě vnějším způsobem navázali - na Theosofickou společnost a že jsme založili na podzim 1902 v Berlíně německou sekci Theosofické společnosti. A potom během roku 1904 jsme měli v různých městech Německa návštěvu vážených členů Theosofické společnosti, Theosophical Society. Do doby této návštěvy spadá zážitek, ze kterého vyjdu. Tehdy již vyšla na jaře 1904 moje kniha „Theosofie“ a byl založen časopis „Lucifer-Gnosis“. V časopise jsem uveřejnil až k určitému místu články, které jednaly o problému Atlantidy, o povaze atlantského věku. Co jsem v těchto člancích uveřejnil, vyšlo pak ve zvláštním tisku s názvem „Naši atlantští předkové“. Když si vzpomenete, tedy najdete, že byla tam učiněna řada sdělení o povaze atlantického světa, byla také ještě vedena dále nazpět v „Lucifer-Gnosis“ k povaze věku lemurského. Vyšel tedy větší počet článků tohoto druhu, a právě když členové Theosophical Society byli tehdy u nás, byl jeden z těchto sešitů, který měl přinést významná sdělení, uzavřen a rozeslán předplatitelům. Jedna osobnost v Theosophical Society velmi vážená, četla v tomto sešitě tato sdělení o atlantickém světě a položila mi otázku. Tato otázka je to, o čem se chci zmínit jako o pozoruhodném zážitku společně s včerejším předmětem.

Jeden člen Theosofické společnosti, který právě v době, kdy byla společnost založena H.P. Blavatskou, spoluprodělal nejdůležitější záležitosti, který stál docela v provozu Theosophical Society, ten položil otázku, jakým způsobem se vlastně došlo k těmto sdělením o atlantickém světě. Tato otázka uzavírala v sobě velmi mnoho a velmi významného, neboť onen člověk znal až dosud jenom ten způsob, jak se docházelo k takovým sdělením v Theosophical Society. Docházelo se k nim totiž tím způsobem, že se sáhlo k jakémusi zkoumání pomocí medií. Při sděleních, která byla tehdy již uveřejněna, opírali se o bádání, která v jistém ohledu měla co činit s bádáním pomocí medií, to znamená, že nějaká osobnost byla uvedena do jakéhosi mediijního stavu - nemůže se říci do transu, ale do jakéhosi mediijního stavu - a zjednaly se pak také podmínky, které umožnily, že i když ony osobnosti nemluvily z obyčejného vědomí, přece jen podávaly sdělení, a to o tom, čeho se nemůže dosáhnout obyčejným vědomím. Touto cestou docházelo se v oné době ke sdělením a ony osobnosti věděly, že o předhistorických událostech bylo možno získat zprávy jen tímto způsobem. Proto se ptaly, kterou osobnost prý máme mezi sebou, kterou tímto způsobem můžeme používat jakožto media pro taková bádání.

Protože jsem musel odmítnout zkoumání touto cestou a stál jsem již tenkrát na pudě individuálního bádání, protože jsem již tehdy všechno našel jen vlastním osobním bádáním, tedy mi ona osobnost vůbec nerozuměla. Nerozuměla, o č se zde jednalo, nerozuměla, že se jednalo o něco jiného, nežli o to, co se doposud dělalo v Theosofické společnosti. Ale to byla cesta, která mně byla předepsána: všecko, co patřilo k předešlé cestě výzkumů, odmítnout, a ačkoli prostředky nadsmyslového nazírání, přece jen zkoumat tak, jak se zkoumá, když se používá jenom to, co může být dáno jakožto zjevení *té osobnosti*, která je zároveň osobností zkoumající. Podle všeho toho, jak mám zasáhnout do duchovního hnutí, není možné nic jiného, nežli uplatňovat nejpřísnějším způsobem tuto metodu bádání, často vám vy-

líčenou, pro moderní svět a pro dnešní lidstvo nepochybně nutnou. Vidíte, že něco velmi významného dělí celou metodu bádání duchovní vědy od cest, kterými se dali v Theosophical Society. Neboť všechno, co měli jako sdělení z duchovního světa, například také v knize Scotta Elliota o Atlantidě, bylo získáno dříve vyličenou cestou, poněvadž se to považovalo za jediné směrodatné, protože jediné objektivní. V tomto ohledu bylo tedy připojení našeho duchovně-vědeckého směru od začátku něčím naprosto novým proti metodám Theosophical Society. Bylo to něco, co počítalo naprosto s moderními vědeckými metodami, které bylo jen nutno vypěstovat tak daleko, aby se mohlo vystoupit s nimi do duchovních oblastí.

Právě tato rozmluva je významná. Konala se v roce 1904 a ukázala, že mezi tím, co se provozuje zde v duchovní vědě a tím, co se provozovalo v ostatní Theosophical Society, byl velký rozdíl, že to, co máme v duchovní vědě, tehdy neexistovalo, nýbrž že Theosofická společnost pokračovala v metodě, která vznikla jako kompromis mezi exoteriky a esoteriky. To byl vůbec nutný průběh vývoje, který jsem včera vyličil. Řekl jsem, že jasnovidnost zvolna přestávala a byly jen jednotlivé případy jasnovidců, kteří se mohli udělati mediumisticky a ze kterých se mohlo něco získat. Tak se utvořily takzvané okultní řády, které měly sice mnoho zasvěcenců, ale žádné jasnovidce. V materialistickém věku musely si tyto řády zvolna teprve vytvořit vůbec metody, které již dávno byly obvyklé, a musely si opatřit nástroje bádání tím, že se hledaly osobnosti, ve kterých se mohly ještě vyvinout mediální schopnosti, to je atavistická jasnovidnost, aby z nich tak něco dostaly. Řády měly rozšířené nauky a také symboly, ale když chtěly skutečně *zkoumat*, byly odkázány na to, vzít na pomoc takovéto osobnosti s atavistickou jasnovidností. V této metodě se pak v Theosophical Society určitým způsobem také pokračovalo, a kompromis, o kterém jsem včera mluvil, nezáležel v podstatě v ničem jiném, nežli že se v ložích, v různých řádech dělaly experimenty, kterými se duchovní vlivy promítaly do světa, takže se lidem mohlo nebo chtělo ukázat, že existují vlivy z duchovního světa na lidi. Co se tedy provozovalo v esoterních školách, toho se takto dobývalo. Tento pokus skončil fiaskem, neboť se očekávalo, že skrze medium získají se skutečné duchovní zákony, které vládou v okolí, ale nedosáhlo se ničeho jiného, nežli že media téměř všechna propadla omylu, jakoby to, co jim bylo dáno, pocházelo od mrtvých, že tedy měla media snahu, to, co jim bylo dáno, přečesat na sdělení, která jim prý přišla od mrtvých. To bylo pak také příčinou určitého následku. Jestliže si starší členové mezi vámi pomyslí nazpět na první doby a pozorují literaturu, která zde ještě byla dána pod vlivem Theosophical Society, budete vidět, že astrální svět, tj. život bezprostředně po smrti, byl popisován v knihách paní Besantové, které však podávaly dále jenom to, co stálo v Tajné nauce od Blavatské nebo co se mohlo číst v knihách Leadbeatrových. Z toho pochází také všechno to, co bylo podáváno o životě člověka mezi smrtí a novým zrozením.

Když to přirovnáte nyní k tomu, co jsem musel dát ve své „Theosofii“, co zde bylo dáno o zemi duší a o zemi duchu (v prvních dobách byla zde stále snaha popírat to, ale myslím, že se dnes najde již dost lidí, kteří o tom mohou objektivně přemýšlet), pak najdete velmi značné rozdíly právě proto, že metody bádání byly také v tomto oboru rozdílné. Neboť všechny metody bádání, které měla Theosophical Society, pocházely z oněch metod, o kterých jsem mluvil, také metody, kterých se používalo, aby se probádal život mrtvých.

Vidíte tedy, že to, co Theosophical Society světu nejprve dala, bylo v jistém ohledu pokračováním dřívějšího pokusu. Ve kterém jiném ohledu to nebylo takovýmto pokračováním, to hned uslyšíme. Ale vcelku bylo to pokračování pokusu, který již od poloviny 19. století byl uskutečněn podle kompromisu exoteriků a esoteriků, jenže tehdy provedla Theosophical Society věc poněkud esoterněji. Dříve se zkoušelo postavit před svět medium, kdežto členové Theosophical Society dali přednost tomu, dělat to ve vnitřním kruhu a

sdělovat pak jenom výsledky. To je podstatný rozdíl, neboť byl tím učiněn návrat k metodě bádání, kterou různé řády před polovinou 19. století uznávaly jako všeobecnou zvyklost. Musím to vyzvednout, poněvadž musím jednou ostře zdůraznit, že se zahájením našeho duchovně-vědeckého hnutí byla zavedena do duchovně-vědeckého hnutí docela nová metoda, počítající naprosto se smýšlením moderní vědy.

A řekl jsem vám, že kompromis mezi exoteriky a esoteriky různými medii přesvědčit materialistický svět, že existuje svět duchovní, utrpel fiasko. Fiasko bylo patrné z toho, že media mluvila stále o světě, který jim za daných poměrů vůbec nemohl být přístupný: o světě mrtvých. Media mluvila o vnuknutích, která prý přijala ze světa, ve kterém žijí mrtví. Věc byla taková, že pokus, který učinili exoterici a esoterici, nevedl k tomu, co vlastně chtěli.

A čím se uskutečnilo, co se zde dělo? Myslím tím, že co se zde vlastně ukázalo tímto zvláštním pokusem, který vyplynul z vylíčeného kompromisu? Ukázalo se, že jistý druh zasvěcenců vytrhl jaksi rukověť z rukou těch, kteří na kompromis přistoupili. Velmi daleko vlevo stojící zasvěcenci se zmocnili hnutí, které bylo podporováno způsobem, jak jsem to vylíčil. Ti dosáhli velkého vlivu, poněvadž všechno, co bylo medii podáno, nepocházelo z říše mrtvých, nýbrž z říše živých, kteří byli zároveň oněmi iniciátory, kteří se s medii uváděli do dalekého nebo blízkého styku. Protože to všechno pocházelo od těchto lidí a od medií, mělo to zabarvení teorií těch, kdo se těchto medií chtěli zmocnit. Ti mezi exoteriky a esoteriky, kteří uzavřeli kompromis, chtěli lidem dát poznat: Hled'te, je zde ještě duchovní svět. To se jim chtělo dát na srozuměnou. Ale když potom těm, kdo mysleli, že mohou otěže ovládnout, se otěže vymkly, zmocnili se jich ti daleko vlevo stojící okultisté a pokoušeli se sdělovat světu *svoje teorie, svoje názory* prostřednictvím medií (mohu-li použít této tautologie).

Pro ty, kdo k blahu lidstva tento kompromis uzavřeli, byla to věc velmi osudná. Stále více cítili, že se do světa přináší vlastně stále více falešných nauk o nadsmyslnu. To byl stav ve vývoji okultismu asi ve 40.-50., ba ještě v 60. letech 19. století. Ale když se v kruzích poutivých okultistů přemýšlelo, muselo se dbát ještě jedné věci. Čím dále stáli okultisté vlevo, tím méně dbali toho, přinášet jenom to, co se může přinášet, totiž to, co je *všeobecně lidské*. „Vlevo“ jsme v okultismu, jestliže jako konečný účel chceme něčeho dosáhnout pomocí toho, co jakožto nauku zastupujeme. „Vpravo“ jsme v okultismu, když jej rozšiřujeme jenom kvůli němu samému. Strana středu směřuje právě k tomu, učinit pro všeobecné lidské použití z esotemích nauk exoterním to, co je v naší době nutné. Ale ti, kdo stojí docela vlevo, jsou takoví, kteří spojují zvláštní účel s tím, co jako okultní nauky rozšiřují. Člověk stojí vlevo tou měrou, jak sleduje zvláštní cíle, vede lidi do duchovního světa, dává jim všelijaké projevy z duchovního světa a nesprávným způsobem do nich vštěpuje, co má sloužit uskutečnění takových zvláštních cílů. V takovém stavu bylo tedy vedení moderních zasvěcenců. Viděli věci v rukou lidí, kteří sledovali zvláštní cíle. Před touto věcí stáli esoterici a exoterici, kteří uzavřeli naznačený kompromis.

Tu bylo slyšet (když to vyslovuji, není to snad docela přesné, ale není možné volit slova docela přesně, poněvadž jsme vázáni na vnější řeč a styk mezi okultisty je něco jiného, nežli co může vnější svět označit), že pro další pokračování duchovního vývoje na Zemi musí nastat významná událost, a tato událost nebyla nic jiného, než to, co musím vylíčit tímto způsobem: Při metodách bádání jednotlivých řádů dávala se až do pozdějších dob, pokud to právě bylo možné, přednost tomu, používat méně ženských medií. V přísných rádech, které chtěly stát na správném stanovisku, nepoužívalo se ke zjevením z duchovních světů vůbec žádných ženských medií. Jenže je tomu tak, že ženský organismus je svou organizací déle schopný uchovat atavistickou jasnovidnost, než organismus mužský. Zatímco mužská media byla na vymření, existovala stále ještě ženská media, a také při zmíněném kompromisu bylo

požito velkého počtu ženských medií. Právě nyní vstoupila do obzoru okultistů osobnost, jež byla mediální nejvýznačnější měrou. Byla to H.P.Blavatská, osobnost, jež byla neobyčejně schopná určitými podvědomými články svého organismu vynést mnoho, velmi mnoho z duchovního světa. Nyní si jednou ujasněme, co tím bylo vlastně pro svět umožněno. V nejdůležitější chvíli pro okultní vývoj vystoupila osobnost, která zvláštním uzpůsobením svého organismu byla přímo prošpikována všemi možnostmi vynášet podvědomými schopnostmi to nejrozmanitější z duchovního světa.

Okultista, který tehdy svou dobu pozoroval, musel si říci: Nyní se objevuje ve správném okamžiku osobnost, která zvláštním uzpůsobením svého organismu může nám dát nejostřejší důkazy pro to, co je prastarou, v podání zachovanou moudrostí, co u nás existuje jenom v symbolech. Byl zde v nejvyšší míře případ, že zde byla osobnost, která prostě svou organizací poskytovala možnost dokázat mnoho z toho, co doba již dávno nevěděla jinak, než z podání. Před tímto faktem stáli lidé právě, když utrpěli fiasko, když tak přišli do slepé uličky. Toho si musíme dobře všimnout: vůči Blavatské stáli lidé jako vůči osobnosti, ze které bylo možno jako z elektricky nabitě leydenské láhve dostávat elektrické jiskry okultních pravd. Nyní by vedlo příliš daleko, kdybych chtěl vyprávět všechny mezičlánky, ale něco důležitého musím přece jen udat. Jednalo se o to, že zde byla skutečně významná chvíle, kterou mohu líčit asi takto (je to vyjádřeno více symbolicky, ale vystihuje to skutečnost): Ti okultisté, kteří stáli na pravé straně, kteří tedy uzavřeli kompromis ve spojení se stranou středu, mohli si říci, že nyní je možné nejintenzivnějším způsobem ve světě něčeho dosáhnout pomocí této osobnosti. A vznikl skutečný zápas o tuto osobnost. Na jedné straně v poctivém úmyslu najít potvrzení mnohého, co zasvěcenci věděli, na druhé straně kvůli mohutným zvláštním účelům.

Na první období v životě H.P.Blavatské jsem častěji poukázal s tím, že tomu bylo skutečně tak, že zde byla snaha mnoho z ní získat. Ale věc se poměrně brzy změnila, a to nastalo tím, že H.P.Blavatská poměrně brzy přišla do sféry těch, kdo stáli jaksi na levé straně. Ačkoli velmi dobře věděla - byla také tím zvláště významná, že nebyla pouze pasivním médiem, nýbrž měla ohromně silnou vzpomínku na všechno, co se jí z vyšších světů ohlašovalo - tedy stála přece jen pod vlivem určitých osobností, když projevy z duchovního světa chtěla vyvolat. Proto se odvolává stále na to, co by vlastně mělo odpadnout: na Mahátmy. Ti mohou ovšem za tím stát, ale na tom nesejde, když jde o to, prospět lidstvu.

H.P.Blavatská stála tedy poměrně brzy před rozhodnutím. Ze strany, která patřila k levici, získala jakési ponětí o tom, že je důležitou osobností. Ona věděla dobře, co spatřovala, ale celý význam své osobnosti neznala, ten jí byl odhalen levou stranou. Pokoušela se nejprve, když jí to bylo naznačeno z oné strany, která se jí zpočátku sotva asi líbila (právě proto, že to byla povaha od základu poctivá), uzavřít jakýsi kompromis s jedním okultním bratrstvem v Evropě. Bylo by z toho mohlo vzejít něco velmi krásného, poněvadž svým velkým mediálním darem by byla mohla skutečně poskytnout fenomenálně významná potvrzení pro to, co zasvěcenci znali z teorie a za symbolismu. Ale ona byla nejen ze základu poctivá povaha, nýbrž také, co se v němčině nazývá Frechdachs - drzoun. Taková také byla. Měla jistý základní rys v bytosti, který je vlastní osobám s mediálními sklony, totiž nestálost ve svém vnějším vystupování. Měla tedy okamžiky, kdy se mohla státi velmi drzou. A tu v návalu takové drzosti položila okultnímu bratrstvu, které bylo rozhodnuto učinit experiment, takové podmínky, které byly nespílitelné. A protože věděla, že jejím prostřednictvím se může mnoho získat, rozhodla se zkusit to ještě s jinými bratrstvy. Tu přišla k jednomu americkému

bratrstvu. Toto americké bratrstvo bylo takové, že u něho stále kolísala většina mezi pravou a levou stranou, které však stálo skutečně před možností získat něco nesmírně významného o duchovních světech.

A do této doby spadá zároveň nejživější účast jiných bratří levé strany. Tito bratři levé strany měli své zvláštní zájmy. Nechci se o těchto zájmech zvláště vyslovovat. Kdyby se to mělo stát nutným, mohl bych to jednou v budoucnu říci, pro dnešek muže stačit, že to byli bratři, kteří měli zvláštní zájmy, především silné politické cíle, bratři, kteří měli na mysli možnost vykonat v Americe něco politického s lidmi, kteří by se nejprve okultním způsobem připravili. Následek toho byl, že ve chvíli, kdy H.P.Blavatská získala již ohromné množství okultního vědění tím, že spolupracovala s onou americkou lóží, kdy byla ve spojení s ní, musela být z dotyčné lóže vyhozena, protože se objevilo, že za tím vězelo něco politického. Již to tedy nešlo.

Ted' byla situace teprve velmi těžká, ohromně těžká. Neboť to, co bylo podniknuto, aby byl svět upozorněn na duchovní svět, to muselo být určitým způsobem - protože to utrpělo fiasko - vzato nazpět vážnými okultisty, muselo být ukázáno, že se nemůže nic dát na to, co spiritismus přinesl, ačkoli měl mnoho přívrženců. Spiritismus byl jen materialistický a nejkrajnější diletantismus, zaměstnávali se jím jenom takoví učenci, kteří zevně materialistickým způsobem chtěli dostat zprávu o duchovním světě. Mimo to dala Blavatská americké lóži při svém odchodu znát, že není nijak ochotná mlčet vůči světu o tom, co věděla. A ona věděla mnoho, protože se mohla dodatečně rozpomínat na to, co se u ní dalo. Měla velkou dávku drzosti. Nyní byla, jak se říká, dobrá rada drahá. Co se mělo dělat? Nastalo něco, co jsem již také různě naznačil, neboť kusy toho, co dnes říkám souvisle, říkal jsem tu a tam stále znovu. Nastalo to, co se v okultismu nazývá okultní zajetí. H.P.Blavatská byla poslána do okultního zajetí. To záleží v tom, že určitými věcmi, které mohou udělat jen jistí bratři - a které mohou udělat jen bratrstva, která se pouštějí do vlastně nedovolených umění - tedy jistými uměními a praktikami bylo docíleno nechat po jistou dobu žít Blavatskou ve světě, který veškeré její okultní vědění vrhal do nitra.

Musíme si to představit tak, že v její auře bylo okultní vědění, a určitým postupem bylo docíleno, že po jistou dobu žila jen v této auře, a že všecko bylo zase vrháno nazpět do její duše. Všecko tedy, co měla z okultního vědění, mělo být uzavřeno, Blavatská měla být uzavřena vzhledem k vnějšímu světu a vzhledem ke svému okultismu. To nastalo v době, kdy H.P.B. by se mohla stát velmi nebezpečnou pro rozšíření věcí, které patří právě k nejzajímavějším věcem na obzoru okultistického hnutí. Nyní se dověděli o této věci jistí indiští okultisté, kteří se sami také velice přikláněli k levé straně, kteří měli zájem především na tom, aby okultismus, který mohl do světa přijít skrze H.P.B., byl otočen tak, aby mohl ve světě působit ve smyslu toho, co tito indiští okultisté měli jako zvláštní zájmy. Úsilím těchto indických okultistu, kteří příslušné praktiky znali, se stalo, že jí zase bylo odňato toto uzavření do její aury, takže se stala volnou, takže mohla nyní zase správně užívat svých duchovních sil.

Z toho vidíte, co všechno se vlastně dělo v této duši a z jakých součástí bylo složeno to, co skrze tuto osobnost přišlo do světa. Ale tím, že si jistí indiští okultisté získali zásluhu, že ji osvobodili od uzavření, měli ji také v jistém ohledu v rukou, a nebylo vůbec možné dělat něco proti tomu, že tito indiští okultisté použili Blavatskou k tomu, aby poslali do světa tu část okultismu, která se jim hodila. Tak došlo k něčemu velmi pozoruhodnému. Bylo jaksi - smím-li použít toho hrubého výrazu - něco aranžováno. Co bylo aranžováno, mohu vyjádřit asi tímto způsobem: Indiští okultisté chtěli proti zvláštním snahám, které měli ti druzí, uplatnit svoje vlastní zvláštní snahy a použili k tomu paní Blavatské. Ta byla odkázána na to, být pod nějakým vlivem, mediální nálada musela u ní být nejprve vždycky vytvořena, proto bylo také možno přinést skrze ni všelicos do světa.

Nyní nastalo spojení H.P.B. s osobností, která vlastně neměla od začátku theosofické zájmy, ale byla osobností nadanou výborným organizačním talentem, totiž s Olcottem. Nemohu říci s určitostí, ale domnívám se, že určitý styk byl zde již v době, kdy H.P.B. patřila k americké lóži. Potom vstoupila jaksi jako maska jiné individuality do jejího duchovního obzoru osobnost, která byla v podstatě nositelem toho, co se z Indie chtělo vrhnout do světa. Někteří z vás vědí, že právě plukovník Olcott ve své knize „Lidé z jiného světa“ (People of the other world) psal mnoho o této osobnosti, která nyní vystoupila v obzoru H.P.B. pod maskou, která byla označena jako Mahatmá Kut-Humi. Víte snad, že Olcott psal mnoho, mnoho o tomto Mahátmovi Kut-Humi, mezi jiným psal také to, že v r. 1874 se vyslovil tento Mahatmá Kut-Humi o tom, která individualita v něm sídlí. Udal, že se vlastně jmenuje John King a že byl individualitou mocného mořského loupežníka v 17. století. To stojí v knize „Lidé z jiného světa“ od plukovníka Olcotta.

Tak bylo co činit v Mahátmovi Kut-Humi s duchem „skvělého“ mořského loupežníka ze 17. století, který potom v 19. století obstarával to, co se obstarávalo při významných fenoménech za pomoci media H.P.B. a také jiných. Přinášel čajové šálky z dálky, zařídil, že se objevily všelijaké dokumenty z rakve zemřelého otce H.P.B., a podobně. Podle výpovědi plukovníka Olcotta muselo se tedy mít za to, že to byl čin onoho mořského loupežníka ze 17. století. Ale plukovník Olcott vyslovil se pozoruhodným způsobem o tomto Johnu Kingovi. Řekl, že se snad vůbec nejedná o ducha onoho mořského loupežníka, nýbrž snad o výtvar jistého řádu, který mezi fyzickými lidmi sice existuje jako viditelný řád, ale ve svých činech je závislý na neviditelných bytostech. Byl tedy Mahatmá Kut-Humi členem řádu, který za svého života provozoval ony věci, jak jsem je popisoval a jež měly být světu sděleny prostřednictvím H.P.B. ale spojeny se všemi možnými zvláštními zájmy. Ty spočívaly v tom, že se lidé cítili zvláště puzeni šířit indickou nauku.

Taková byla situace asi v sedmdesátých letech 19. století. Vidíte tedy velmi významné události, které však musíme pozorovat v souvislosti, jestliže si všimáme celého příchodu okultistického hnutí. Tento John King je tentýž, který cestou precipitace vytvořil knihy Sinnetovy „Dopisy o okultním světě“, jakož i jmenovitě knihu „Esoterický buddhismus“. Tato kniha „Esoterický buddhismus“ mi padla do ruky vlastně velmi krátce po tom, co vyšla, jen několik týdnů po tom, a mohl jsem z této knihy poznat, jak zde byla v podstatě snaha, hlavně z jisté strany, podat docela materialistickou formu duchovní nauky. Neboť kdybyste se s vším tím vyzbrojením, které jste během doby získali, pustili do tohoto „Esoterického buddhismu“, tedy byste užasli nad materialistickými formami, ve kterých se zde věci podávají. Máme zde co činit s jednou z nejhorších forem materialismu. Duchovní svět se zde líčí přímo materialisticky. Nikdo, kdo dostane do ruky knihu „Esoterní buddhismus“, nemůže se pozvednout z materialismu - hmota se stále zjemňuje, ale nevyjdeme u knihy Sinnetovy vůbec z materialismu, i když se vyšplháme sebevýše. Bylo tomu tedy nejen tak, že ti, kdo byli teď duchovní chleboďárci - promiňte to materialistické přirovnání - paní Blavatské, měli nejen zvláštní zájmy v indickém smyslu, nýbrž udělili také nejostřejší koncise materialistickému duchu doby. A jak správně spekulovali, bylo možno vidět na vlivu, který kniha Sinnetova na mnoho lidí měla. Znal jsem přírodovědce, kteří byli u vytržení nad knihou Sinnetovou, protože všecko se hodilo do jejich krámu a oni při tom přece jen mohli myslet duchovní svět. Kniha vycházela vstříc všem potřebám materialismu a přece dávala možnost postačit potřebě po duchovním světě, připustit duchovní svět.

Víte, že H.P.B. právě pod vlivem dalším vývojem těchto událostí - bylo to na konci osmdesátých let 19. stol. - napsala svou „Tajnou nauku“ a potom v r. 1891 zemřela. Tato „Tajná nauka“ je docela držena v tom stylu jako „Esoterní buddhismus“, pouze docela hrubé chyby, které každý okultista mohl ihned opravit, jsou v „Tajné nauce“ opraveny. Mluvil jsem častěji o zvláštlostech Blavatské „Secret Doctrine“. To není potřeba tady v této souvislosti opakovat. Potom byla na základě toho, co vzniklo tímto způsobem, založena Theosophical Society a v podstatě si podržela svůj indický charakter. Třebaže ne již tak intenzivně, jak to bylo pod vlivem Johna Kinga, přece jen zůstal indický vliv, indické zabarvení po celou dobu.

To, co jsem vám nyní vyličil, bylo tedy jaksi novou cestou, která silně počítala s materialismem doby, ale měla být vhodná, aby lidstvu ukázala, že máme co činit s duchovním světem a nejen s vnějším světem hmotným. Nyní by se muselo připojit mnoho podrobností k tomu, co jsem teď vyprávěl, ale nemám na to čas. Ale chci přejít hned k tomu ukázat vám, jak se naše duchovně-vědecké hnutí, jak je nazýváme, muselo postavit do toho hnutí, které zde již bylo.

Víte, že jsme v říjnu 1902 založili německou sekci Theosofické společnosti. Já jsem již od zimy 1900 a také v zimě 1901 konal v Berlíně přednášky, které je možno nazvat právě theosofickými, neboť se konaly také v kruhu berlínských theosofů, totiž těch theosofů, kteří mě pozvali, abych tyto přednášky konal. První přednášky byly ty, které se staly knihou „Mystika na úsvitu novodobého duchovního života“. Byly konány v kruhu členu Theosofické společnosti, jejímž členem jsem tehdy nebyl. Všimněme si nejprve, že se zde jednalo o rozšířenou nauku, o nauku, která získala lidi pro to, aby obrátili zřetel k duchovnímu světu. Byli tedy jaksi po celém světě připravení lidé, kteří chtěli něco vědět o duchovním světě. O tom, co jsem vám já dnes vypravoval, tito lidé nic nevěděli, neměli o tom ani tušení, měli poctivou touhu po duchovním světě a z této touhy připojili se ke hnutí, ve kterém tato touha mohla být ukojena. V tomto hnutí našli jsme ta srdce, která toužila po poznání duchovního světa.

Víte, že se mně groteskně komickým způsobem vyčítá, že jsem náhle odbočil z docela jiného světového názoru, který byl vysloven posledně v mé knize „Světové a životní názory v 19. století“ (první díl vyšel v únoru 1900 a druhý díl v říjnu 1900), že se mně vyčítá, že jsem odbočil k theosofickému směru. Často jsem vám vyprávěl, že se stalo nejen to, že například kniha od Sinetta mně ihned po vyjití padla do ruky, nýbrž že jsem měl také úzké vztahy k docela mladé Theosofické společnosti. Musíte dnes časové poměry shrnout; a chtěl bych vám ještě v krátkosti dát možnost pohlédnout na to, co jaksi předcházelo dějinám německé sekce, otevřeným, objektivním způsobem. Byli v ní lidé, kteří měli touhu po duchovním světě a v jejichž kruhu jsem konal přednášky. To byly ony přednášky, které jsem konal v malé místnosti u hraběte Brockdorffa o mystice a o mysticích. Já sám nebyl jsem tehdy členem. Předmluva k tisku těchto přednášek je datována v září 1901. Přednášky, které jsem tehdy v zimě 1900/1901 konal, jsem tedy v létě 1901 sestavil, a kniha vyšla pak v září pod titulem „Mystika na úsvitu novodobého duchovního života“. Musíte nyní vzít první slova předmluvy této knihy. Chci vám je přečíst:

Co líčím v tomto spise, tvořilo dříve obsah přednášek, které jsem uplynulé zimy konal v theosofické bibliotéce v Berlíně. Byl jsem vyzván hraběnkou a hrabětem Brockdorffovými, mluvit o mystice před posluchačstvem, kterému jsou důležitou životní otázkou věci, o které se při tom jedná. - Před deseti lety nebyl bych se směl ještě odvážit vyplnit takové přání. Ne protože ideový svět, který dnes projevuji, tehdy ještě ve mně nežil. Tento ideový svět je již celý obsažen v mé „Filosofii svobody“. Ale vyslovit tento ideový svět tak, jak to činím dnes a učinit jej podkladem úvahy tak, jak se děje v tomto spise, k tomu patří ještě něco docela

jiného, než být skálopevně přesvědčen o jeho myšlenkové pravdě. K tomu patří intimní styk s tímto ideovým světem, jaký mohou přinést jenom mnohá léta života. Teprve nyní, když jsem již v tomto styku žil, odvažuji se mluvit tak, jak bude zřejmé v tomto spise.

Nemůžete si ovšem myslet, že to, co jsem v nejrůznějších kruzích přednášel, nechal jsem již vplynout do poznámek v prvním svazku svých „Světových a životních názorů“. Cituji podle prvního vydání, jež bylo věnováno Ernstu Haeckelovi a vyšlo v únoru 1900. Přečtu odtud několik míst, která jsou napsána v knize, o které se říká, že vyprýštila z docela jiného světového názoru, nežli to, co stojí v „Mystice...“:

A jsou dvě možnosti popisovat podstatu, která je duchem i přírodou zároveň. Jedna možnost je, že ukáží na přírodní zákony, které jsou činné ve skutečnosti. Nebo ukazují, jak to duch dělá, aby k těmto zákonům přišel. Pokaždé vede mě jedno a totéž. V prvním případě ukazuje mi zákonitost, jak je v přírodě činná, v druhém případě ukazuje mi duch, jak si počíná, aby si tutéž zákonitost představil. V prvním případě provozují přírodní vědu, ve druhém případě duchovní vědu.

Jak tyto dvě k sobě patří, popisuje Schelling poutavým způsobem: „Nutná tendence veškeré přírody je, přijít od přírody k inteligentnímu. Nejvyšší zdokonalení přírodní vědy bylo by úplně zduchovnění všech přírodních zákonů na zákony nazírání a myšlení. Zjevy (hmotno) musejí úplně zmizet a zůstat jen zákony (formálně). Odtud pochází, že čím více proniká v přírodě zákonitost, tím více mizí zahalení, zjevy samé stávají se duchovněji a konečně úplně přestávají. Optické jevy nejsou ničím jiným, než geometrií, jejíž linie jsou kresleny světlem, a toto světlo samo je již obojetné hmotnosti. A v jevech magnetismu mizí již veškerá hmotná stopa, a v jevech tíže, o kterých i přírodní badatelé sami měli za to, že možno ji chápat jenom jako bezprostřední duchovní působení - působení na dálku - nezůstává nic jiného než jejich zákon, jehož provádění ve velkém je mechanismus nebeských pohybů. Dokonalá teorie přírody byla by ta, jejíž silou by se celá příroda rozpustila v inteligenci. Mrtvé a bezvědomé produkty přírody jsou jen nezdařené pokusy přírody sebe samu zrcadlit. Takzvaná mrtvá příroda je však vůbec nezralá inteligence, proto v jejích zjevech ještě bezvědomě prohlédá inteligentní charakter. Nejvyšší cíl být sobě samému úplně předmětem, dosahuje příroda teprve nejvyšším a posledním zrcadlením, které není nic jiného, nežli člověk nebo všeobecněji to, co nazýváme rozumem, kterým příroda poprvé úplně se vrací do sebe a kterým se stává zjevné, že příroda je původně totožná s tím, co se v nás poznává jakožto inteligentní a vědomé.“

A při dalším navázání na Schellinga říkám potom:

S jeho pokračujícím myšlením stávalo se pro Schellinga pozorování světa pozorováním Boha nebo theosofií. Úplně stál již na půdě takového pozorování Boha, když roku 1809 vydal svoje „Filosofická zkoumání o podstatě lidské volnosti a předměty, které s tím souvisí. Všechny otázky světového názoru postavily se mu nyní do nového světla. Když jsou všechny věci božské, jak to přijde, že je zlo na světě, když Bůh přece může být jen dokonalé dobro? Když je duše lidská v Bohu, jak to přijde, že přece jen jde za svými sobeckými zájmy? A když to je Bůh, jenž ve mně jedná, jak mohu já, jenž tedy vůbec nejednám jako samostatná bytost, být přece jen nazýván svobodným?

Tento světový názor není odmítnut. Dále říkám:

Takovými názory prokázal se Schelling jakožto nejodvážnější a nejstatečnější z těch filosofů, kteří se Kantem nechali podnítit k idealistickému světovému názoru. Filosofování o věcech, které leží mimo dosah toho, co pozorují lidské smysly, a co myšlení o tomto pozorování vypovídá, toho se pod vlivem tohoto podnětu vzdali. Hleděli spokojit se tím, co leží v dosahu pozorování a myšlení. Ale Kant z nutnosti takového uskromnění usuzoval, že prý nelze ničeho

vědět o věcech onoho světa, kdežto ne-kantovci prohlásili: Poněvadž pozorování a myšlení neukazují na nic božského z onoho světa, jsou samy něčím božským. A z těch, kdo takový názor prohlašovali, byl Schelling nejenergičtější. Fichte pojal všecko do Jáství, Schelling Jáství po všem rozprostřel. On nechtěl jako Fichte, aby Jáství bylo vším, nýbrž obráceně, aby všecko bylo Jástvím. A Schelling měl odvalu prohlásit za božský nejen ideový obsah Já, nýbrž celou lidskou duchovní osobnost. On učinil božským nejen lidský rozum, nýbrž lidský životní obsah božskou osobní bytostí. Nazýváme antropomorfismem takové vysvětlení světa, které vychází od člověka a představuje si, že základem běhu světa vcelku je bytost, která jej řídí tak, jako řídí člověk svoje vlastní jednání. Také ten vysvětluje svět antropomorfně, kdo událostem klade za základ všeobecný světový rozum. Neboť tento všeobecný světový rozum není nic jiného, než lidský rozum, který se dělá všeobecným. Když Goethe praví: „ Člověk nechápe nikdy, jak je antropomorfní “, tedy myslí na to, že v nejjednodušších výrocích našich o přírodě jsou obsaženy skryté antropomorfismy. Když řekneme: Těleso se kutálí dále, protože jiné do něho vrazilo, tedy vytváříme takovou představu ze svého Já. Postrčíme nějaké těleso a ono se kutálí dále. Když nyní vidíme, že jedna koule se pohybuje proti druhé a tato druhá se potom kutálí dále, tedy si představujeme, že první postrčila druhou, obdobně k postrčení, které my sami vykonáváme. Ernst Haeckel nachází antropomorfní dogma - přirovnává stvoření světa a svě- tovládu Boží k uměleckým výtvorům důmyslného technika nebo strojního inženýra, se státní vládou moudrého vladaře. fiih-Pán jakožto Tvůrce, Udržovatel a Vládce světa je při tom ve svém myšlení a jednání představován veskrze lidem podobný. Schelling měl odvalu k nejdůslednějšímu antropomorfismu. On prohlásil posléze člověka s celým jeho životním obsahem za božstvo. A protože k tomuto životnímu obsahu patří nejen, co je rozumné, nýbrž také, co je nerozumné, tu měl možnost vysvětlit i nerozumné ve světě. K tomu cíli musel ovšem doplnit rozumový názor názorem jiným, který nemá zdroj v myšlení. Tento, dle svého mínění vyšší názor, nazval pozitivní filosofií: „ Ten je vlastní volnou filosofií, kdo ji nechce, může ji nechat, nechávám to každému na vůli, říkám jen, že chce-li někdo například mít skutečný původ, skutečné volné stvoření světa atd., může to všecko mít jenom cestou takovéto filosofie. Jestliže mu rozumová filosofie stačí a nepožaduje mimo ni nic, tedy ať při ní zůstane, jenže se musí vzdát toho, chtít mít touto rozumovou filosofií a v ní to, co ona v sobě vůbec mít nemůže, totiž skutečného Boha a skutečný původ a volný poměr Boha ke světu. - Negativní filosofie zůstane především filosofií pro školu, pozitivní zůstane filosofií pro život. Teprve oběma dohromady bude dáno úplné posvěcení, které možno od filosofie požadovat. Jak je známo, rozeznávala se při eleusinských posvátných slavnostech malá a velká mystéria, malá platila za předstupeň velkých. Pozitivní filosofie je nutným následkem správně chápané negativní, a tak se může dobře říci, že v negativní filosofií slaví se malá, v pozitivní filosofií velká mystéria filosofie. “

Tato kapitola ve „Svetových a životních názorech" je ukončena slovy: Jestliže se vnitřní život prohlásí za něco božského, pak jeví se nedůsledným zastavit se u jedné části tohoto vnitřního života. Schelling se této nedůslednosti nedopustil. Ve chvíli, kdy řekl, že přírodu vysvětlovat znamená přírodu tvořit, dal směr celému svému životnímu názoru. Je-li myslící pozorování přírody opakováním jejího tvoření, tu musí také základní povaha tohoto tvoření odpovídat lidskému konání. Musí být úkonem volnosti, nikoli úkonem geometrické nutnosti. Ale volné tvoření nemůžeme také poznat zákony rozumu, musí se projevat jiným prostředkem.

Měl jsem psát dějiny světových názorů v 19. století. Dále jsem nemohl jít, neboť co tehdy žilo v dále pokračujícím vývoji, to byly samé diletantské pokusy, to nemělo na další postup bádání ve filosofickém ohledu žádný vliv. To nemohlo tvořit kapitolu v této knize. Ale theosofii, pokud byla přijata do vážného myšlení, tu najdete zde v kapitole o Schellingovi.

Tato kniha nese, prosím ve svém druhém díle, který jedná teprve o Heglovi, datum říjen 1900. Tu začal jsem teprve konat ony přednášky, a v září 1901 již vyšla „Mystika...“. Skutečně ne abych přednesl něco osobního, nýbrž abych vám umožnil nepředpojatý úsudek, chtěl bych se zmínit o pojednání, které o knize „Světové a životní názory v 19. století“ vyšlo 15. listopadu 1901 v orgánu německého svazu volných myslitelů „Volný myslitel“. Tam se po úvodu praví, když bylo řečeno, že se postrádalo čitelné vyličení vývoje světového názoru v 19. století: „Jmenovitě v oboru filosofie, kde se dá slovy tolik bojovat“ (potom podává výtah z knihy) „se v populárních spisech mnoho hřešilo. Strážcům Siónu a řádovým žákům všech fází s jejich učenou klikou, ke které bohužel náleží tak mnohý vysokoškolský učitel, nutno mnoho připsat na vrub.“

Následujícím odstavcem mělo se poukázat jen na blahovolný způsob, jak byla kniha tenkrát přijata: „Tím radostněji nutno pozdravit, jestliže dr. Rudolf Steiner, spisovatel známý jakožto mo-
děrní myslitel a bojovník, podjal se toho, dát německé veřejnosti věcné vyličení duchovních bojů o světový názor, které byly v Německu vybojovány v 19. století.“ Potom je však řečeno něco pozoruhodného a kvůli tomu musím vám to všechno sdělovat. Ten, kdo tuto kritiku psal, postrádá v knize něco a vyslovuje to tímto způsobem:

„Ačkoli spiritismus Du-Prelův a poustevnické prakřesťanství Tolstého jsou nepotřebné pro kulturní činnost založenou na myšlence vývoje, nelze přece jen popírat jejich symptomatickou cenu. Rovněž tak byl by zde mohl nalézt místo novobuddhismus - theosofie, který vytvořil vlastní frazeologii, jakousi mystickou hantýrku. Fysiologie moderní víry v duchy od tak duchaplného muže jako Steiner, byla by nám jistě vítaná. Řeč díla je lehce pochopitelná. Žádné školsky filosofické na lokty dlouhé periody neruší čtenáři požitek.“ To je napsáno v listopadu 1901, krátce potom, co jsem začal konat v Berlíně theosofické přednášky. Je možné říci, že objektivně bylo tenkrát požadováno, abych se vyslovil - veřejně to bylo požadováno - o tom, co chce theosofie. Nebyla to libovůle, byl to zřetelný pokyn karmy, jak se říká.

Konal jsem tedy v zimě 1900/1901 přednášky o mystice a v zimě 1901/1902 přednášky, které jednaly poněkud obšírněji o řeckých a také egyptských mystériích a které potom vyšly v knize „Křesťanství jako mystická skutečnost“ (1902). Velká část „Mystiky...“ byla ihned přeložena do angličtiny, ještě než jsem byl členem Theosophical Society. Nyní mohl bych vyprávět mnoho - ale na to nestačí čas - o tom, co je důležité, co však možno vyprávět někdy jindy. Ale jednu věc musím ještě předložit.

Vidíte, že souvislý vývoj nemá nikde nějaký skok nebo podobně, jak všechno přišlo samozřejmým způsobem. Měl jsem ovšem již na začátku přednáškového cyklu, který jsem konal o řeckých a egyptských mystériích - zase v bibliotéce v Berlíně v domě Broc-kdorffových - tedy již při druhém přednáškovém cyklu měl jsem poněkud příležitost doslechnout se něco o tom, co tehdy nebylo tak
zlé, co ale v dalším důsledném provádění může vést k věcem, o kterých se zde jednalo pod titulem „mystická přepjatost“.

Mluvil jsem tedy v roce 1901 o řeckých a egyptských mystériích a při těchto přednáškách byla přítomná nynější paní dr. Steinerová, která slyšela také přednášku, kterou jsem konal v Theosofické společnosti o Gustavu Theodoru Fechnerovi v zimě 1900. Byla to zvláštní přednáška, která nepatřila k ostatnímu cyklu. Tedy již v zimě 1900 byla nynější paní dr. Steinerová přítomna na části přednášek, které jsem tehdy konal. Bylo by zajímavé vyprávět některé malé detaily o této přítomnosti, ale můžeme je také vynechat, ty by věc jen poněkud kolorovaly. To se může stát jindy, kdyby to mělo být nutné. Když potom paní dr. Steinerová

byla nějakou dobu nepřítomná, vrátila se zase na podzim z Ruska do Berlína a slyšela potom s jednou známou hraběnkou Brockdorffovou první přednášky druhého cyklu v zimě 1901/1902. Tehdy přišla ona známá po jedné z přednášek, které jsem konal o řeckých mystériích, ke mně a řekla - nu právě něco onoho rázu, jak jsem to dříve charakterizoval! Tato dáma stávala se stále fanatičtější a fanatičtější přívrženkyní Theosofické společnosti a získala si později také vysoké místo v řádu, který byl založen pro znovuzrození Krista. Tato dáma byla tehdy přítomna v Berlíně a po jedné přednášce, kterou jsem konal o řeckých mystériích, přišla ke mně, zatvářila se jako zasvěcená Theosofical Society, jako hodně hluboká zasvěcená, jež svoje zasvěcení osvědčila nejprve tím, že řekla: „Vy mluvíte teď o mystériích, ale taková mystéria existují také ještě dnes. Jsou také dnes ještě docela tajné společnosti. Zdalipak to také víte?“ Po další přednášce, zase o řeckých mystériích, přišla ke mně znova a řekla: „Je vidět, že si vzpomínáte ještě dobře na to, co se učilo, když jste ještě byl v řeckých mystériích.“ To je něco, co v dalším vypěstování již hraničí s kapitolou „mystická přepjatost“.

V souvislosti s tím smím se zmínit o tom, že v září 1901 ona známá hraběnkou Brockdorffovou uspořádala čajový večer, paní dr. Steinerová jej nazývá vždycky „chryzantémový čaj“, protože tam bylo mnoho takových květin. Pozvání vycházelo od oné známé, a dodatečně utvořil jsem si tak často myšlenku: Tato dáma *chtěla* ...nu něco - nevím, co všechno! Byl zvolen den založení Theosofical Society, zvláště důležitý den pro tuto dámu. *chtěla* snad se pokusit učinit mne přesvědčeným spolupracovníkem v jejím smyslu, tápala tak kolem, často nutkavě... Ale nic významného z toho nevzešlo. Ale chtěl bych se teď zmínit o rozmluvě z podzimu 1901 mezi nynější paní dr. Steinerovou a mnou při onom chryzantémovém čaji, při které mi položila otázku, zdali by nebylo přece velmi nutné vyvolat v Evropě v život duchovní hnutí. Během této rozmluvy jsem řekl jasně slova: Zajisté, je nutno vyvolat v život duchovně-vědecké hnutí, ale já budu zde jen pro takové hnutí, které navazuje, a to výlučně, na západní okultismus a rozvíjí jej dále. A řekl jsem v tom ohledu, že se musí navazovat na Platóna, na Goetha atd. Poukázal jsem na celý program, který potom byl také prováděn.

V tomto programu neměly skutečně místo nějaké nezdravé rejdy, ale přišly přirozeně namnoze také osoby s takovými sklony, protože se jednalo o osobnosti, které ze všech stran byly ovlivněny hnutím, o kterém jsem vám vyprávěl. Ale jak s tímto programem nutně bylo spojeno úplné odvrácení se ode všeho mediumismu a atavismu, to vidíme z rozmluvy, kterou jsem měl s jedním členem anglické společnosti a kterou jsem uvedl na začátku této přednášky. Vidíte, že vědomě byla nastoupena cesta, která nás ta dlouhá léta vedla. Ačkoli na této cestě přistoupily k nám živly se všelijakým mediálním a atavistickým jasnozřením, neodchýlili jsme se od této cesty a ona nás přivedla k tomu, k čemu jsme byli přivedeni.

Tím byl jsem ovšem odkázán na to, najít ve hnutí ty lidi, kteří měli srdce a mysl pro takové veskrze zdravé metody uvnitř theosofického hnutí. Všichni ti, kdo nechtěli takového zdravého hnutí, přísně vědeckého a provozovaného za přísně vědecké zodpovědnosti, jednali s tím, co jsme provozovali, vždycky tak, že to, co bylo u nás vykonáno, nejdříve svým způsobem zkroutili. Ale z historického pozorování může vám vzejít, že veškerým tím působením neprochází žádný ústup z cesty do nejvyšších duchovních světů, pokud se tedy lidstvu mohou milostivě z vyššího světa otevřít. Ale že na druhé straně je přísně odmítáno to, co nemůže být získáno zdravou cestou, metodami pro správný vstup do duchovních světů. Kdo to oceňuje a historicky sleduje, nemusí to přijímat jen jako pouhé ujišťování, nýbrž vidí to v celém rázu působení, jež trvalo řadu let. Měli jsme možnost jít daleko, mnohem dále ve skutečném probádání duchovního světa, nežli kdy mohla jít Theosofická společnost. Ale my nechodíme nejistou cestou, nýbrž chodíme jistými cestami. To můžeme přímo a otevřeně říci.

Proto jsem vždycky odmítal cokoli nějak mít s jakýmkoli zastaralým okultismem, s

jakýmikoli bratrstvy nebo sdruženími tohoto rázu v oboru esoteriky. A jenom při uchování naprosté samostatnosti pracoval jsem nějakou dobu v určitém spojení s Theosophical Society a jejími vnějšími esoterickými zařízeními, ale ne v jejím směru. Již v roce 1907 bylo všecko esoterní úplně odděleno od Theosophical Society a co se potom dále stalo, to dostatečně víte. Také to se stalo, že okultistická bratrstva dělala mně ty nebo ony návrhy, a zvláště když jedno velmi vážené okultní bratrstvo učinilo mi návrh zúčastnit se na šíření jistého také rosikruciánského okultismu, nechal jsem jej bez odpovědi, přestože přišel od velmi váženého okultistického nebo okultního hnutí. Musím to říci. abych ukázal, že se u nás sleduje samostatná, dnešní době přiměřená cesta, a že nezdravé živly musí se nás velice nepříjemně dotýkat.

GA 254